

HAYATA GEÇ KALANLAR: GÖÇMEN İŞÇİLER

THOSE WHO ARE LATE FOR LIFE MIGRANT WORKERS

GÖKHAN DUMAN

"Göçmen işçiler doğmaz, yetiştirilmez, yaşlanmaz, yorulmaz ve ölmezler. Bir tek işlevleri vardır onları: çalışmak! Hayatlarındaki diğer bütün sorumluluklar kendi ülkelerinde kalmıştır." (John Berger)

Geçtiğimiz günlerde Viyana'daki 44 No'lu tramvayın 15 dakika gecikmeli olarak gelmesi üzerine bir yolcu, Viyana Şehir İşletmeleri'ne bir iletici gönderip tramvayın neden geciktğini sormuş. Gecikmenin nedeni tramvay şoförünün mesai sırasında eşinin doğum yaptığı haberini öğrenmemişti. Tramvay şoförü Serdar Acar, görevinin başındayken bebeği olduğu haberini almış, yolcuları mağdur olmasın diye son durağa kadar gitmiş, ardından şefinden izin alarak tramvayı bırakmış, yeni şoför bulunana kadar da 15 dakikalık bir gecikme yaşanmış. Serdar ve Gülsüm Acar çifti, bebeklerine Nevzat Ali ismini koymuş.

Nevzat Ali şanslı bir bebek, her ne kadar biraz gecikmeli de olsa doğduğu gün babası onu kucakına alabilmiş. Oysa göçmen işçilerin çoğu ortak bir yazgıyı paylaşıyor: Doğumda, ölümden, iyi günde, kötü günde hep olmaları gereken yerde olamazlar. Ya haber çok geç gelir, uzun bir yolluğun sonrasındaki gecikmeli olarak giderler, ya da çalıştıkları işyerinden izin alıp da bir türlü bekenilindikleri yere gidemezler. Çocuğunu doğduktan ancak bir yıl sonra gören göçmen işçi sayısı hiç az değildir. Ya da anne babasının vefatını aylar sonra izne geldiğinde öğrenenler de bir o kadar fazladır. Göçmenliğin yazgısı biraz da "geç kalmakla" ilintilidir. Hayat onları hep geç bırakır. Dışarda akıp giden neşeli yaşantıdan, şehirdeki tek sinemada oynayan Ayhan Işık filminin son gösterim gününden, adın hiç ezberlemediği renkli festivallerden, baharın en güzel günlerinden, sokağın cıvıltısından, çocuğunun doğumundan, annesinin cenazesine kadar daha bir sürü şey geç kalmak vardı göçmen işçinin yazgısında.

"Kızların çok küçüktü. Her yaz tatilinde memlekete gittiğimde bir köşeden bana öyle utangaç utangaç bakarlardı. Zorla kendime alıştırdım. Tam bana yaklaşıp 'baba' demeye başladıklarında bu sefer de tatil biterdi, geri Almanya'ya dönerdim." (Hallil Gencer)

Göçmen işçinin ilk ve en önemli vazifesi çalıştığı fabrikanın, madenin ya da atölyenin döner bantlarını çalıştırmaktır. Hayatlarında düzenli ve zamanında olan tek şey, önlerenden akıp giden yorgun bantların ritimidir. O ritmin bozulmaması onlar için hayattır. Kalp atışları kadar hayattır. Bantlar durmadıkça, bozulmadıkça ya da başlarına herhangi başka bir şey gelmedikçe göçmen işçi nefes almaya devam eder. Aldığı nefes yalnızca kendisine ait değildir. O nefeste memleketteki eşi, çocukları ve ailesi de can bulur. Göçmen işçi kendinden geçeli çok olmuştur. Ağır mesai saatlerine, gün ışığı görmeden çalıştığı asbest soluduğu rutubetli madene, nefesini terbiye ettiği daha başkaca yükleri ailesi için katlanır.

"Migrant workers are not born, they're not brought up, they don't get old, they don't get tired and they don't die. They only have one function: to work! They leave all their other responsibilities in their own countries." (John Berger)

Sometime in the last few days, a passenger contacted the Vienna City Operations, to ask why Tramway No. 44 was 15 minutes late. The reason for the delay was that the conductor found out his wife was in labor while he was working. The conductor Serdar Acar found out that he had a baby while on duty, took the tram, he was conducting to its last station so that none of the passengers were wronged, and then left his post after taking the day off. There was a 15-minute delay, while another conductor was brought on the post. The couple, Serdar and Gülsüm Acar named their baby Nevzat Ali.

The baby Nevzat Ali is one of the lucky ones, as his father had a chance to hold him the day he was born. Most migrant workers, however, share a common fate. They miss out on the chance to witness the good times, and the bad, because they cannot be there. Either they hear about things too late, and they arrive at the scene late, or they cannot take time off from where they work in order to go where they are expected, and can't go at all. There are many migrant workers who meet their children a year after they are born. There are also just as many who only find out about their parents' demise, month after the fact, when they visit their home on vocation. One could say that migrants share a common fate: that is "to be late". Life makes them late for everything. The migrant workers are predestined to be late for many occasions; from the vivacious goings-on in his surroundings to the last showing of the Ayhan Işık movie that plays in only one theater in the city, from the colorful festival the name of which he could never memorize to the pitter-patter of the streets, from the birth of his child to the death of her mother.

"My girls were very small. Every summer vocation, when I visited home, they stared at me with a shy look in their eyes from afar. I used to try so hard to get them used to me. The minute they felt closer, and started calling me 'dad' again; the vocation would be over, and it was time to go back to Germany once more." (Hallil Gencer)

The most important duty of the migrant worker is to operate the conveyor belt in the factory, mine, or plant where they work. The only order, and timeliness they experience comes from the rhythm of these tired belts in front of them. That rhythm is imperative to them. As imperative as their heartbeats. As long as these belts do not stop, break, or suffer from any other problem, the worker can breathe easy. The breath he takes in is not solely his own. His wife, his kids, and his family back home share in that breath as well. The migrant worker is overwhelmed early on. But he takes on the burden and embraces his suffering in the damp mine where he breathes in asbestos and is forced to train his breathing, and where he works long hours without ever seeing the sun.

"Kış, 1986'nın Aralık ayı. Erzurum'da mevsim zemheri. Sobanın yandığı tek oda olan oturma odasında yattığımız günler. Yere iki döşek açardı annem, birinde kendisi diğ erinde ben ve kardeşlerim uyurduk. En küçükümüzü ortaya alırdık, koyun koyuna sıcaklık olurdu. O gün uykumu tam almadığım halde uyanmaya çalışıyordum. Normal zamanların aksine bu sefer başka biri uyanırmaya çalışıyordu beni. Yabancı bir erkek sesi. Çocuğum daha, gözlerim uykuya yenik düşüyor. Ama adamın umurunda değil. İki kolunun arasında kalmışım, beni öpüyor bıyıkları çok sert canımı yakıyor. Hem ağzı sigara da kokuyor. Ama dedem değil bu, başkası. Korkuyorum. Gözlerimi yarım araladım. Kim bu adam? Tanımıyorum. "Uyan hadli, yeter naz yapma" diyor. Korktum, sıkıca yumdum gözlerimi. Belki rüyadır biter dedim. Ama bitmedi. Kim bu kim? Beni bıraktı bir ara kız kardeşimi öpmeye başladı. O ara açtım gözlerimi. Simsiyah sakalları, yüzünde tuhaf bir gülümseme var. Yüzüme yaklaştıkça gözleri büyüyen, dişleri devleşen bir adam. Kim bu? Annem nerede? Korkumdan bağırımıyorum. "Uyan bak sana ne aldım" diyor. Yorganın üzerinden üstüme serdiği elbiseyi işaret ederek, "Sen sever misin maviyi?" diye soruyor. Kız çocuğuna mavi olur mu hiç diyor annem kısık sesle. O zaman anladım işte. Bu yabancı adam babam(mış) demek ki. Açtım artık gözlerimi. Aynı elbisenin gülcürusu rengini kız kardeşime getirmiş, onun da üzerine sermiş. Erkek kardeşime pilli yarış arabası getirmiş. Yastığın üzerine tam göz hizasına koymuş. Garip bir duşuy. Tanımadığım bir adam mavi bir elbise ve yabancı olduğum tuhaf bir mutluluk. Ama utanmıştım nedense. Dedeme sanıldığım gibi sarılamıyordum. Onu öptüğüm gibi öpemişiyordum. Babam(mış). Öyle dediler günlerce. Sonra yine bırakıp gitti bizi. (bence terk etti) Mavi elbisem kaldı. Göğüs kısmında yarım daireden oluşan üç beyaz şerit vardı. Ben elbisemi gökyüzü, beyaz şeritleri ise gökkuşağı sanıyordum. Ta ki dedem ve babaannem gökkuşağının renk renk olduğunu anlatana kadar. Az mı koştum peşinden çocukken. Güya altından geçip babamı isteyecektim." (Fatma Akyüz)

"Winter, December, 1986. It is the coldest time in Erzurum. A time where we sleep in the living room, the only room where the heater works. My mom would place two mattresses on the floor. I slept in one, and my sibling in the other. The youngest slept in the middle, and we would keep each other warm. One day, I was drowsily trying to wake up, even though I hadn't gotten much sleep. But unlike any other day, someone else was trying to wake me. It was the voice of a man I did not know. I was just a kid, I couldn't keep my eyes open. But the man didn't

Onlara biçilen hayat böyledir. Göçmen işçi çalışır, çalışır ve çalışır. Ailesi rahat etsin, gördüğünden geri kalmasın diye katlanır bu yaşantıya.

This is the hand, the migrant worker is dealt. He works, and works, and works alone... He does this so his family can live comfortably, so they do not have to fall behind.

care. I was trapped in his arms, he was kissing me but his mustache was hard, and it was hurting me. And his breath smelled like cigarettes. But he wasn't my grandpa, this was someone else. I was scared, I half-opened my eyes. Who was this man? I didn't know him. He was saying "Come on, wake up now," I was scared so I closed my eyes tight. I thought it was a dream and it would pass. But it wouldn't. Who was this guy? He put me down some time later, and started kissing my sister. That's when I fully opened my eyes. He had a coal-black beard, and a strange-looking smile. His eyes seemed to get bigger, and his teeth seemed to grow as he got closer. Who was this? Where was mom? I couldn't even scream, I was so terrified. "Come on, wake up, look what I got you" he said. He pointed to the dress

he laid out on the comforter and asked "Do you like the color blue?" My mom grumbled that blue was all wrong for a girl. Then I understood. This stranger was my dad (apparently). I opened my eyes. He had brought the same dress in dusty-rose pink for my sister, and laid it out as well. He had brought a battery-operated race car toy for my brother, and put it right in front of him. It was a strange kind of emotion. A man I did not know, a blue dress, and a sense of strange happiness, with which I was not familiar. But for some reason, I got shy. I couldn't run in to his arms like I did with my grandfather. I couldn't kiss this man the way I did with him. But (evidentially) he was my dad. That is what they told me for days. And then he left us again. (He abandoned us, in my opinion.) And I was left with my blue dress. It had three white bands under the bust, that formed semi-circles. I thought my dress was the sky, and the white bands was a rainbow. Until my grandpa and grandma told me how a rainbow has many different colors. I chased so many when I was small. I thought I would pass under it, and ask for my dad." (Fatma Akyüz)

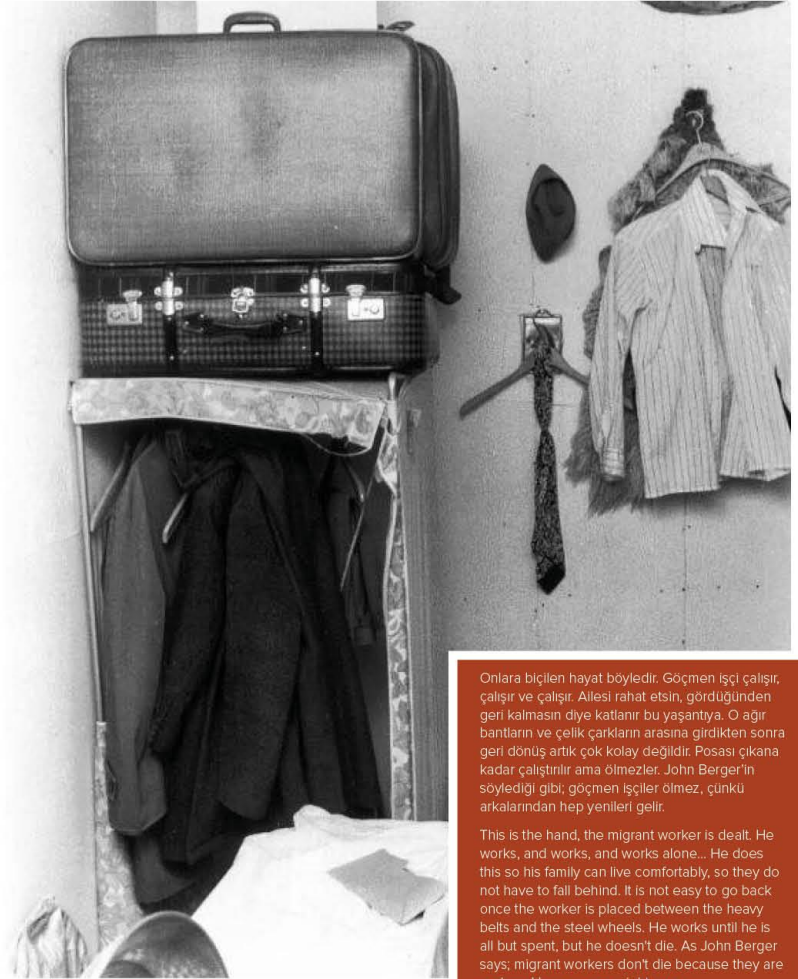
Çocuğunun doğumunda yanında olamayışı, eşinin elini tutamayışı, babasını kabre indiremeyişi hep bundandır. Göçmen işçinin yazgısıdır geç kalmak. Adını "Özlem" koyduğu küçük kızının ilk yürüyüşünü göremeyişi, dişlerinin çıktığına şahit olamayışı, "baba" dediği ilk anı duyamayışı, okulun ilk gününde, karne gününde ve daha başkaca günlerde yanında olamayışı talihsizlikler silsilesi değildir. Hem kendisinin hem de ailesinin sessizce kabul ettiği bir anlaşmanın ilk maddesidir. Göçmen işçi hep geç kalır.

The reason why he cannot be there for the birth of his child to hold his wife's hand, or to be there to lower his father into his grave, is because it is his destiny to be late. It is not due to a series of unfortunate events that he cannot witness the first steps or the first words of his little daughter, who he named "Özlem"; that he couldn't be there for her first-and-last-days of school, and many other important events. This is due to the first article of the silent covenant into which both he and his family entered: The migrant worker is always late.

"Bundan tam 46 sene önceydi, 3 Haziran 1972 günüydü. Babam Hollanda'dayken 7 yaşındaki ağabeyim Fikret'i kanserden kaybettik. Babama öldüğünü söylememiştik. Hem istese de cenazeye yetişmezdi hem de gelene kadar yolda tek başına perişan olurdu. Birkaç ay sonra izne gelecekti, geldiğinde söyleriz diye karar alınmıştı. Günler çabuk geçti, babam izne gelirken ağabeyime o kadar çok hediyeler almıştı ki, elleri dolu dolu gelmişti. Sarılıp, kucaklaştık, hoşbeşten sonra babam hemen ağabeyimi sordu. Annem de zar zor 'Fikret annelerden' diyebildi. Ben o zamanlar 3-4 yaşındayım. Babam hemen gidip alalım deyince ben çocuk aklımla 'ağabeyim öldü baba' demişim. Gerisi büyük bir acı... Babam o kadar acı çekti ki getirdiği bütün hediyeleri kırıp attı. Tüm acılarımız ikiye katlıyordu." (Kadıriye Ünlüer Özer)

"It was 3rd of June, 1972; exactly 46 years from now. We lost my 7-year-old brother to cancer. We hadn't told my dad that he had died. This was because he wouldn't be able to come to his funeral even if we did; and if by some miracle he was able to take time off, he would be miserable all by himself, on the way. He was going to visit us in his time off a couple of months from then, and we had decided to tell him when he did. The days flew by. My dad had bought so many gifts for my brother that he could barely fit it in two arms. We hugged, said hello, and he immediately asked about my brother. My mother could only bring herself to say 'He's at your parents' place.' I was 3-4 years old at the time. So other people told me that when my dad said to go pick him up right away, I unwittingly said 'dad, my brother's dead.' The rest was an indescribable amount of pain... My dad suffered so much that he broke and threw away all of the gifts he bought. It seemed that we lived every painful memory twice, and twice as hard. (Kadıriye Ünlüer Özer)

Onlara biçilen hayat böyledir. Göçmen işçi çalışır, çalışır ve çalışır. Ailesi rahat etsin, gördüğünden geri kalmasın diye katlanır bu yaşantıya. O ağır bantların ve çelik çarkların arasına girdikten sonra geri dönüş artık çok kolay değildir. Posası çıkana kadar çalıştırılma ama ömezler. John Berger'in söylediği gibi; göçmen işçiler ömez, çünkü arkalarından hep yenileri gelir.

This is the hand, the migrant worker is dealt. He works, and works, and works alone... He does this so his family can live comfortably, so they do not have to fall behind. It is not easy to go back once the worker is placed between the heavy belts and the steel wheels. He works until he is all but spent, but he doesn't die. As John Berger says; migrant workers don't die because they are replaced by new ones right away.